

eHumanista/IVITRA 20 (2021)

Funding “Variación y cambio lingüístico en catalán. Una aproximación diacrónica según la lingüística de de corpus [VARIABLES]” [PGC2018-099399-I00], Proyectos I+D del Subprograma Estatal de Generación de Conocimiento, Programa Estatal de Generación de Conocimiento y Fortalecimiento Científico y Tecnológico del Sistema de I+D+i, Ministerio de Ciencia, Innovación y Universidades; VIGROG-125-UA; Institució Alfons el Magnànim. Centre Valencià d'Estudis i Investigació [Ref. ALFONSMAGNANIM1-19XPA]; “Grup d'Investigació en Tecnologia Educativa en Història de la Cultura, Diacronia lingüística i Traducció” (Universitat d'Alacant [Ref. GITE-09009-UA]); *High Academic Achievement International Doctoral Groups International Network [HAAIDG-INet] / Red Internacional de Grupos de Alto Rendimiento Académico Internacional de Doctorado [RInt-GARAI]*; AGATHON1-19AD & Seu Universitària de la Nucia; la xarxa de recerca en innovació en docència universitària “El cabal didàctic en la docència universitària de les unitats fraseològiques. Claus per a l'«empoderament» i la «naturalització» lingüística en entorns docents bi/multilingües” (Institut de Ciències de l'Educació de la UA, Xarxa Ref. 5354, 2020, Modalitat C).

PGC2018-099399-B-I00

PROYECTOS I+D DEL SUBPROGRAMA ESTATAL DE GENERACIÓN DE CONOCIMIENTO,
PROGRAMA ESTATAL DE GENERACIÓN DE CONOCIMIENTO Y FORTALECIMIENTO
CIENTÍFICO Y TECNOLÓGICO DEL SISTEMA DE I+D+i

Abstracts & Keywords

A. Monográfico “Onomástica, arqueología y documentación como pilares para el conocimiento de la religiosidad y las sociedades islámicas medievales”.

Series Arabic and Islamic Studies (SAIS), n. 17. Coord. por Francisco Franco-Sánchez & Antonio Constán-Nava

Halszka-Maria Nau & Meshal Alenezi, ‘Abd Allāh Ibn Yāsīn *ism ummi-hi* Tīn Yazāmāran *min ahl Ġazūla*: The Significance of a Name in the origins of the Murābiṭūn

Abstract: This article engages with the early years of the Murābiṭūn movement and the manuscript that tells the story of the rise of the movement: *Kitāb al-masālik wa-l-mamālik* ‘The Book of Routes and Realms’ and stems from the Andalusī scholar Abū ‘Ubayd ‘Abd Allāh Ibn ‘Abd al-‘Azīz Ibn Muḥammad Ibn Ayyūb Ibn ‘Amr al-Bakrī (d. 486 H./1094 C.e.). At the forefront stands a literary source analysis which will explore how the individual components in a chain of names (“‘Abd Allāh Ibn Yāsīn *ism ummi-hi* Tīn Yazāmāran *min ahl Ġazūla*”) attributed to a literary figure may be considered as fulfilling a literary function in the act of storytelling. Ultimately, the article will show, how when the name is considered as a literary device, the individual names reflect three pillars in al-Bakrī’s narrative: a connection to the Prophet Muḥammad, a mystified Qur’ānic element and quasi-divine sense of Berberism.

Resumen: Este artículo se ocupa de los primeros años del movimiento Murābiṭūn y del manuscrito que narra la historia del surgimiento del movimiento: *Kitāb al-masālik wa-l-mamālik* ‘El libro de las rutas y los reinos’, escrito por el sabio andalusí Abū ‘Ubayd ‘Abd Allāh Ibn ‘Abd al-‘Azīz Ibn Muḥammad Ibn Ayyūb Ibn ‘Amr al-Bakrī (m. 486 H./1094 e.C.). En primera línea se sitúa un análisis de la fuente literaria que explorará cómo los componentes individuales de una cadena de nombres (“‘Abd Allāh Ibn Yāsīn *ism ummi-hi* Tīn Yazāmāran *min ahl Ġazūla*”) atribuidos a una figura histórica pueden ser considerados como cumpliendo una función literaria en el acto de contar historias. En última instancia, el artículo mostrará, cómo cuando se considera el nombre como un dispositivo literario, los nombres individuales reflejan tres pilares en la narrativa de al-Bakrī: una conexión con el profeta Muḥammad, un elemento coránico mistificado y un sentido cuasi-divino de la berberidad.

Keywords: Murābiṭūn, ‘Abd Allāh Ibn Yāsīn, literary onomastics, *ism*, *nasab*, *kunya*, story telling, arabic names, berber names.

Palabras clave: Murābiṭūn, ‘Abd Allāh Ibn Yāsīn, onomástica, *ism*, *nasab*, *kunya*, narración de historias, nombres árabes, nombres bereberes.

Submitted: 10/06/2021

Accepted: 28/10/2021

Francisco Marmolejo Cantos, **Nuevas evidencias para reinterpretar el yacimiento de la basílica semirrupestre de Bobastro**

Abstract: Our aim in this work is to present a preliminary study on the archaeological site of the early medieval basilica of Bobastro (Ardales, Málaga), where new perspectives are proposed for its interpretation and characterization. Archaeological and architectural evidence is provided of two enclosures built entirely in ashlar masonry, with direct parallels in the official architecture of the Umayyad Cordoba, which leads us to propose their identification with the fortress of Ṭalğayra cited in the Arab chronicles.

Resumen: Presentamos un estudio preliminar sobre el yacimiento arqueológico que alberga la basílica altomedieval de Bobastro (Ardales, Málaga), donde se plantean nuevas perspectivas de cara a su interpretación y caracterización. Se proporcionan evidencias arqueológicas y arquitectónicas de dos recintos levantados íntegramente en sillería, con paralelos directos en las obras oficiales de la Córdoba omeya, lo que nos lleva a proponer su identificación con la fortaleza de Ṭalğayra citada en la crónica árabe.

Keywords: Umayyad architecture, suburban area, hilltop settlement, Bobastro, Ṭalğayra.

Palabras clave: Edificia omeya, área suburbana, *hişn*-puerta, Bobastro, Ṭalğayra.

Submitted: 11/03/2021

Accepted: 04/06/2021

Nuria Viúdez, **Novedades sobre los Banū Sīd Būna en el reino nazarí de Granada a través de documentación romanceada (1334-1500)**

Abstract: In this work, a century and a half silence of the documentary is covered by the information provided by a corpus of 26 manuscripts. So far, there was hardly any news about the Banu Çaydbona lineage during their family period in the Nasrid Kingdom of Granada. The sources used in this study come directly from the Nasrid and Castilian bureaucratic apparatus between the 14th and 16th centuries. These documents have made possible the partial genealogical reconstruction of some families as well as the knowledge of the lineages with which they established marriage bonds. Furthermore, the patrimony of these families in the city of Granada and their proximity to the Nasrid Royal House in their sufi condition have also been set down.

Resumen: Un corpus documental de 26 manuscritos han hecho posible cubrir un silencio documental de siglo y medio en el que apenas se tenían noticias sobre la estirpe de los Banu Çaydbona en su estada en el Reino Nazarí de Granada. Las fuentes empleadas en su estudio emanan directamente del aparato burocrático nazarí y castellano de entre los siglos XIV y XVI, y han hecho posible la reconstrucción genealógica parcial de algunas familias, conocer los linajes con los que establecieron vínculos matrimoniales, conocer parte del patrimonio que tuvieron en la ciudad de Granada o la proximidad de la estirpe en su condición sufi a la casa real nazarí.

Keywords: Banu Çaydbona, Sīd Būna, genealogy, sufism, judiciary, *qāḍī*, mudejars, Kingdom of Grenade.

Palabras clave: Banu Çaydbona, Sīd Būna, genealogía, sufismo, judicatura, cadiazgo, mudéjares, Reino de Granada.

Submitted: 06/10/2021

Accepted: 12/11/2021

Miriam Parra Villaescusa & Juan Leonardo Soler Milla, **Conflictos y tensiones en las instituciones musulmanas: la lucha en las aljamas mudéjares del sur del reino de Valencia. Un caso de estudio (siglo XV)**

Abstract: This paper examines a case study that evinces conflicts in Muslim aljamas. From a dispute between the officials of the Muslim community of Aspe, South of the Kingdom of Valencia, during the years 1491-1492, we can know the scheme and particularities of the *aljama*: tension and deception in the collection of agricultural production, arbitration of officials of the neighboring Muslim communities and interference of the Christian power in the resolution of internal problems.

Resumen: En el presente trabajo se examina un caso de estudio que evidencia los conflictos en las aljamas musulmanas. A partir de una disputa entre los oficiales de la comunidad musulmana de Aspe, sur del reino de Valencia, durante los años 1491-1492, podemos conocer el entramado y particularidades de la aljama: tensión y engaños en la recolección de la producción agrícola, arbitraje de oficiales de las comunidades musulmanas vecinas e intromisión del poder cristiano en la resolución de problemáticas internas.

Keywords: Social Conflicts, tensions, Institutions and Muslim communities, Mudejar aljamas, Kingdom of Valencia, Gobernación of Orihuela, Aspe, 15h century.

Palabras clave: Conflictos sociales, tensiones, instituciones y comunidades musulmanas, aljamas mudéjares, Reino de Valencia, Gobernación de Orihuela, Aspe, siglo XV.

Submitted: 25/10/2021

Accepted: 15/11/2021

Maria Luz Mandingorra Llavata, **Episodis de violència masclista als sermons de sant Vicent Ferrer.**

Abstract: Gender-based violence was a substantial part of the very functioning of medieval society. Therefore, it finds its reflection in preaching since it was nourished by examples of daily life. The aim of this paper is to show how violence against women is presented in the sermons of Saint Vincent Ferrer, who is considered one of the most relevant communicators of his time.

Resum: La violència exercida contra les dones per raó del seu sexe, en tant que formava part del propi funcionament de la societat medieval, troba el seu reflex a la predicació, que es nodria, en part, amb matèria extreta de la vida quotidiana. L'objectiu d'aquest

article és mostrar de quina manera es presenta la violència masclista en els sermons d'un dels grans comunicadors de la baixa Edat Mitjana com és sant Vicent Ferrer.

Keywords: Gender-Based Violence, Late Middle Ages, Preaching, Sermon, Saint Vincent Ferrer.

Mots clau: Violència Masclista, Baixa Edat Mitjana, Predicació, Sermó, Sant Vicent Ferrer.

Submitted: 19/04/2021

Accepted: 22/05/2021

B. Volum regular

Julia Butiñá, **En el centenario de Dante: Tres calas italo-catalanas del Humanismo en la Corona de Aragón y tres hipótesis**

Abstract: Regarding the similarities between Dante and Lull, recently manifested in Philosophy from a scientific and linguistic point of view, we analyzed the three moments of interaction between Catalan and Italian cultures in the origins of Humanism. We also offer three hypotheses for them that evince the influence of the first moment (Lull and Dante) in the later Catalan production which was endowed with a reknown cultural entity from the Crown of Castile.

Resumen: A propósito de las concomitancias entre Dante y Lull, manifiestas recientemente en Filosofía desde el carácter científico y lingüístico, se presentan las tres calas de interacción entre las culturas catalana e italiana en los orígenes del Humanismo. Se acompañan con tres hipótesis, que evidencian el influjo del primer momento (Lull-Dante) en la producción posterior, de reconocida entidad desde la Corona de Castilla.

Keywords: Humanism of the Crown of Aragon, Dante, Lull, Bernat Metge, *Curial e Güelfa*.

Palabras clave: Humanismo de la Corona de Aragón, Dante, Lull, Bernat Metge, *Curial e Güelfa*.

Submitted: 02/09/2021

Accepted: 27/10/2021

Ángeles Romero Cambrón, **Suntuarios heredianos y versiones “definitivas”: los libros IV y V de *Conquiridores***

Abstract: This contribution examines books IV and V of manuscript BNE 2211 (*Conquiridores, primera partida*). We propose that a rubric of manuscript BNE 10133 (*Espanya, primera partida*) is followed in both of them. Both books manifest major codicological anomalies due to a last-minute amendment in the copying process linked to a change of source.

Resumen: En este trabajo se analizan los libros IV y V del BNE 2211 (*Conquiridores, primera partida*). Se establece que en ellos se sigue una rúbrica del BNE 10133

(*Espanya, primera partida*). Ambos libros presentan importantes anomalías codicológicas que se deben a una subsanación redaccional de última hora ligada al cambio de fuente.

Keywords: Juan Fernández de Heredia, Justine. Codicology, Medieval Chronicles, Prehumanism.

Palabras clave: Juan Fernández de Heredia, Justino, Codicología, Crónicas medievales, Prehumanismo.

Submitted: 27/09/2021

Accepted: 04/11/2021

Juan Carlos Conde & Ángeles Romero Cambrón, **Fernández de Heredia y Alfonso X en lectura paralela: el nacimiento de Ciro**

Abstract: We present a parallel reading of the same episode, the birth of Cyrus, as recounted in the Alphonsine *General estoria* and in the *Grant crónica de Conquiridores*, by Juan Fernández de Heredia. The source in both cases is Justin. The texts are offered without any scholarly, cultural, literary or linguistic commentary, in the hope that they will serve as a stimulus for future studies of the Grand Master's production.

Resumen: Presentamos la lectura en paralelo de un mismo episodio, el nacimiento de Ciro, tal como se relata en la *General estoria* alfonsí y en la *Grant crónica de Conquiridores*, de Juan Fernández de Heredia. La fuente en los dos casos es Justino. Los textos se ofrecen sin ningún tipo de comentario erudito, cultural, literario o lingüístico, con la esperanza de que sirvan de estímulo a futuros estudios sobre la producción del Gran Maestro.

Keywords: Juan Fernández de Heredia, pre-humanism, medieval Aragonese.

Palabras clave: Juan Fernández de Heredia, prehumanismo, aragonés medieval.

Submitted: 15/10/2021

Accepted: 02/12/2021

Anna Maria Compagna, **Sesso nella poesia oggettiva catalana del XV secolo**

Riassunto: Nella poesia trobadorica la tematica licenziosa sembra tutt'al più ai margini dei confini tradizionali della tematica amorosa. Nella produzione poetica catalana, invece, questa tematica sembra allargare i suoi confini, trovando un suo posto all'interno della poesia oggettiva. L'esame di quattro testi consente di rilevare una morbosità e libidine la cui presenza era stata addirittura messa in dubbio nei testi trobadorici. Di qui la conferma di un ulteriore distanziamento dei poeti catalani dai trovatori e alcuni spunti anche sociologici e antropologici, sui quali varrebbe la pena di tornare in una prospettiva allargata che abbracci la produzione ispanica nel suo

complesso all'interno del quadro europeo, riprendendo un discorso già iniziato (si pensi a Boase 1978).

Abstract: In troubadour poetry, the licentious theme seems at most on the edge of the traditional boundaries of the amorous theme. In Catalan poetry, however, this theme seems to broaden its boundaries, finding its place within objective poetry. The examination of four texts reveals a morbidity and lust whose presence had even been questioned in troubadour texts. Hence the confirmation of a further distancing of the Catalan poets from the troubadours and some also sociological and anthropological ideas, on which it would be worth returning in an enlarged perspective that embraces the Hispanic production as a whole within the European framework, resuming a speech that has already begun (Boase 1978).

Keyword: Objective poetry, Catalan literature, 15th century, sexual theme, Daude de Pradas.

Parole chiave: Poesia oggettiva, letteratura catalana, secolo XV, tematica sessuale, Daude de Pradas.

Submitted: 13/09/2021

Accepted: 17/11/2021

Emanuela Forgetta, **Josep Yxart crític, un memoràndum de lectura**

Abstract: Critic, historian, journalist, translator, poet and narrator, Yxart was one of the intellectuals who, between 1852 and 1895, experienced the ideological, aesthetic and political changes that we will find at the base of the 20th century. His work, the result of a mediation between romanticism and positivism, was essentially original, modern and, in turn, rooted in the Catalan literary tradition. Through the analysis of selected critical texts, it will be framed, albeit in a synthetic way, the work and critical spirit of an author who, among other things, was recognized for having been one of the first to introduce naturalism to Catalonia.

Resum: Crític, historiador, periodista, traductor, poeta i narrador, Yxart va ser un dels intel·lectuals que, entre 1852 i 1895, visqué els canvis ideològics, estètics i polítics que trobarem a la base del segle XX. La seva obra, fruit d'una mediació entre romanticisme i positivisme, va ser essencialment original, moderna i, alhora, arrelada en la tradició literària catalana. A través de l'anàlisi de textos crítics escollits, s'emmarcarà, encara que de manera sintètica, l'obra i l'esperit crític d'un autor al qual, entre altres coses, se li va reconèixer el mèrit d'haver estat un dels primers que van introduir el naturalisme a Catalunya.

Keyword: Josep Yxart, literary criticism, Catalan Literature.

Mots clau: Josep Yxart, crítica literària, literatura catalana.

Submitted: 23/09/2021

Accepted: 29/11/2021

Sergi Serra Adsuara, **Claude Simon i Joan F. Mira: dos tramvies, dues memòries**

Abstract: Claude Simon's *The Tramway* and Joan F. Mira's *The Yellow Tramway* share certain characteristics beyond the fact that they have the same title. Both are authors with an extensive career that evoke their childhood in these works. This article analyzes the main stylistic components in order to observe the points of similarity and contrast between two narratives belonging to different literary genres. We examine the pragmatic singularities of the autobiographical novel and the memoir, genres that have an increasingly lax area of intersection in the elastic field of narrative discourse.

Resum: *Le Tramway* de Claude Simon i *El tramvia groc* de Joan F. Mira comparteixen determinades característiques més enllà del motiu que els dona títol. Autors d'extensa trajectòria evoquen respectivament la seua infantesa en aquestes obres. L'article n'analitza els principals components d'estil per tal d'observar els punts de semblança i contrast entre dues narracions que pertanyen a gèneres literaris diferents. Alhora que portem a terme aquesta operació, examinem les singularitats pragmàtiques tant de la novel·la autobiogràfica com de les memòries, gèneres que transiten per una zona d'intersecció cada vegada més laxa en l'elàstic camp del discurs narratiu.

Keywords: Claude Simon, J. F. Mira, autobiographical narrative, *El tramvia*, *El tramvia groc*.

Paraules clau: Claude Simon, Joan F. Mira, narrativa autobiogràfica, *El tramvia*, *El tramvia groc*

Submitted: 05/09/2021

Accepted: 28/10/2021

Lucie Kuzmová, **L'ús pragmàtic de la forma verbal *crec (que)* en les interaccions parlamentàries**

Abstract: The work tries to find out the pragmatic functions of the reducing or of the intensification of the verb form *crec (que)* in the parliamentary language of the actual Catalan. The subjectivising verb can involve the semantic strong or weak value which help to modalize the information. The study analyses the use of *crec (que)* in the Diaris de Sessions in order to see if it represents an efficacious resource for the parliamentary argumentation.

Resum: El present treball es fixa en les funcions pragmàtiques atenuants i intensificadores de la forma verbal *crec (que)* en el llenguatge parlamentari català actual. El verb doxàstic en qüestió pot despertar lectures epistèmiques o lectures valoratives mitjançant les quals el parlant modalitza la informació que transmet. L'article analitza l'ús de *crec (que)* en els Diaris de Sessions per tal de veure si representa un recurs eficaç per a l'argumentació parlamentària.

Keywords: *crec (que)*, intensification, reducing, argumentation, parliamentary discourse.

Paraules clau: *crec (que)*, intensificació, atenuació, argumentació, discurs parlamentari.

Submitted: 09/06/2021

Accepted: 03/09/2021

Antoni Ferrando, **Algunes aportacions importants de Germà Colón a la història de la llengua catalana**

Abstract: The article deals with four themes of historical lexicography that have been the subject of discussion or collaboration with the author of the article: a) the ideological background of the debates on the Romanesque subgroup of Catalan; b) the ideological instrumentalization of the Andalusí or Mozarabic romance; c) the diatopic orientation of the *Curial and Güelfa* language; and d) the prescriptive orientation of the *Regles d'esquivar vocables* attributed to Bernat Fenollar and Jeroni Pau.

Resum: L'article tracta quatre temes de lexicografia històrica que han estat objecte de discussió o col·laboració amb l'autor de l'article: a) el rerefons ideològic dels debats sobre el subgrup romànic del català; b) la instrumentalització ideològica del romanç andalusí o mossàrab; c) l'orientació diatòpica de la llengua del *Curial e Güelfa*; i d) l'orientació prescriptiva dels *Regles d'esquivar vocables* atribuïts a Bernat Fenollar i Jeroni Pau.

Keywords: Germà Colón, Romanesque lexicography, Linguistic ideologies, History of the Catalan language, Mozarabic, *Curial e Güelfa*, *Regles d'esquivar vocables*.

Paraules clau: Germà Colón, lexicografia romànica, ideologies lingüístiques, Història de la llengua catalana, mossàrab, *Curial e Güelfa*, *Regles d'esquivar vocables*.

Submitted: 24/11/2021

Accepted: 15/12/2021